

Maciej Koszowski

KONSPEKT PRACY DOKTORSKIEJ

Tytuł: Między *common law* a prawem stanowionym. Precedens w norweskim systemie prawa

ROZDZIAŁ I: WPROWADZENIE

1. Dlaczego tyle mówi się o precedensach
2. Unia Europejska a norweski precedens
3. Założenia, cele i metody badawcze

ROZDZIAŁ II: NORWESKA DOKTRYNA PRECEDENSU NA TLE DOKTRYNY ANGLOSASKIEJ

[Szczegółowe przedstawienie zasad rządzących norweską doktryną precedensu wraz z naznaczeniem jej odmienności oraz punktów wspólnych z anglosaską doktryną precedensu - ze szczególnym uwypukleniem tych instytucji, o których możemy powiedzieć, że są unikalne i specyficzne w kontekście znanych rozwiązań z zakresu prawa precedensowego.]

1. Kwestie wstępne
 - 1.1 Małomówność norweskich sędziów
 - 1.2 Wieloznaczność terminu precedens
2. Istota, obowiązywanie i zakres podmiotowy norweskiej zasady związania precedensem
 - 2.1 Precedens prawnie wiążący
 - 2.2 Związanie wertykalne
 - 2.3 Związanie horyzontalne
 - 2.4 Źródło obowiązywania
 - 2.5 Unikalny charakter
 - 2.6 Pozostałe kraje skandynawskie
3. Zakres przedmiotowy norweskiej zasady związania precedensem
 - 3.1 Istota zagadnienia
 - 3.2 *Ratio decidendi*
 - 3.3 Kwestie faktyczne a prawne
 - 3.4 Analogia
 - 3.4.1 Istota
 - 3.4.2 Dwa ujęcia analogii w prawie precedensowym
 - 3.4.2.1 Model faktualny analogii
 - 3.4.2.2 Model racjonalny analogii

- 3.4.3 Reguła analogii
- 3.4.4 Konkurencja analogii
- 3.4.5 Poszukiwanie analogii
- 3.4.6 Zwolennicy
- 3.4.7 Uzasadnienie dla korzystania z analogii w prawie precedensowym
- 3.4.8 Analogia w prawie precedensowym Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych oraz Norwegii

3.5 Inne niż rule-model i analogia ujęcia istoty precedensu

4. *Obiter dicta*

5. Norweskie uzasadnienia sędowe

- 5.1 Styl i język
- 5.2 Rodzaje i zawartość
- 5.3 Sposób publikacji

6. Overruling

- 6.1 Wyraźny i dorozumiany
- 6.2 Szczególna procedura
- 6.3 Przesłanki unieważnienia
- 6.4 Prospektywny (z mocą na przyszłość)
- 6.5 Antycypacyjny

7. Distinguishing

8. Manipulowanie faktami („adjusting the facts”) i przeformułowanie precedensu

9. Precedens a prawo stanowione w Norwegii

- 9.1 Zasada prymatu prawa ustawowego nad prawem precedensowym
- 9.2 Zakotwiczenie wyroku w przepisie ustawy

10. Siła precedensu

- 10.1 Linia orzecznicza a pojedynczy precedens
- 10.2 Precedens w różnych dziedzinach prawa
- 10.3 Czynniki wpływające na siłę precedensu

11. Norweski Sąd Najwyższy

- 11.1 Apelacja do SN z pominięciem sądu II instancji
- 11.2 Jako „sąd precedensowy”

ROZDZIAŁ III: OCENA ZASADNOŚCI PRZESZCZEPIENIA DO POLSKI NORWESKIEJ DOKTRYNY PRECEDENSU

[Przedstawienie wraz z uzasadnieniem wartości i celów jakie powinna realizować optymalna doktryna precedensu, by móc zostać przeszczepioną na grunt polski. Następnie, dokonanie za pomocą tych kryteriów oceny norweskich instytucji z zakresu prawa precedensowego. W przypadkach gdy wyniki oceny okazały się nie zadowalające zaprezentowanie rozwiązań alternatywnych, w tym pochodzących z doktryny anglosaskiej oraz polskiej praktyki sądowej.]

1. Kryteria oceny

1.1 Uwagi wprowadzające

1.2 Prezentacja kryteriów

1.3 Dwa problemy

1.3.1 Relacje między kryteriami

1.3.2 Konieczność ważenie wartości i szukania dodatkowych argumentów

1.4 Uzasadnienie doboru kryteriów

2. Podmiotowy zakres związania i moc prawnie wiążąca norweskiego precedensu

2.1 Wiążący charakter

2.2 Zakres podmiotowy

3. Norweskie modele precedensu

3.1 Rule-model

3.2 Model z analogii

3.2.1 W zestawieniu z rule-model

3.2.2 Porównanie dwóch modeli analogii

3.3 Model precedensu z zasad oraz argumentów

4. *Obiter dicta*

5. Kwestie faktyczne a prawne

6. Distinguishing

6.1 Warunek wstępny

6.2 Dorozumiany w szczególnej postaci

6.3 Wyraźny i dorozumiany

7. Overruling

7.1 Tryb unieważniania precedensów w ramach SN

7.2 Antycypacyjny overruling

7.3 Prospektywny overruling

7.4 Zapowiedzi zmian w prawie

7.5 Wyraźny i dorozumiany

7.6 Stopniowy i gwałtowny (kompleksowy)

8. Manipulacja faktami i przeformułowanie precedensu
9. Wyroki sądowe i ich uzasadnienia
 - 9.1 Język, styl i stosowane argumenty
 - 9.2 Liczba i rodzaje
 - 9.3 Sposób publikacji i zawartość
10. Małomówność
11. Deklaratoryjna teoria precedensu
12. Precedens a prawo stanowione
 - 12.1 Zasada prymatu ustawy na prawem precedensowym
 - 12.2 Zakotwiczenie precedensu w przepisie ustawy
13. Pominięcie postępowania przez sądem II instancji S
14. Sąd Najwyższy jako sąd nie tylko precedensowy
15. Podsumowanie wyników oceny
16. Wymiar całościowy
 - 16.1 Krytyka ze strony Norwegów
 - 16.2 Obrona doktryny wiążącego precedensu
 - 16.2.1 Skostnienie i zubożenie prawa
 - 16.2.2 Ocenny charakter
 - 16.2.3 Brak praktycznych różnic między wiążącym a niewiążącym precedensem
 - 16.2.4 Zakaz tworzenia prawa przez sądy
 - 16.3 Podsumowanie finalne
 - 16.4 Zalety przestrzegania precedensów

ROZDZIAŁ IV: UNIA EUROPEJSKA

[Wykazanie kompromisowego charakteru norweskiej doktryny precedensu w celu podjęcie rozważań w przedmiocie potraktowania jej najpierw jako wzorca dla Państw Członkowskich Unii Europejskiej. W dalszej zaś kolejności jako punktu wyjścia w poszukiwaniach optymalnej doktryny precedensu na szczeblu sądów unijnych i pochodzących od nich orzeczeń. Przy czym analizom tym przyświecał będzie cel wzmocnienia efektywności i jedności prawa unijnego tudzież intensyfikowania innymi metodami integracji porządków prawnych członków Unii Europejskiej.]

1. Norweski kompromis
 - 1.1. Ograniczony zakres podmiotowy *stare deisis*
 - 1.2. Antycypacyjny overruling

- 1.3. Mniej wyraźne rozróżnienie na *dicta* i *ratio decidendi*
- 1.4. Małomówność ze strony judykatury i względnie dyskursywne uzasadnienia sądowe
- 1.5. Widoczna rola przedstawicieli nauki prawa
- 1.6. Uznanie dla deklaratoryjnej teorii prawa
- 1.7. Zakotwiczenie precedensu w przepisie prawa karnego
- 1.8. Procedura dla unieważniania precedensów wewnątrz SN
- 1.9. Dobra ale niezupełna znajomość precedensów
- 1.10. Sąd Najwyższy jako sąd nieprecedensowy
- 1.11. Konkluzja

2. Potrzeby Unii Europejskiej: efektywność i jedność prawa unijnego

- 2.1. Wzorcowa doktryna precedensu dla Państw Członkowskich UE
 - 2.1.1. Moc precedensu i zakres podmiotowy *stare deisis*
 - 2.1.2. Pozostałe cechy krajowej doktryny precedensu
 - 2.1.3. Kwestie nowe
- 2.2. Unijna doktryna precedensu
 - 2.2.1. Struktura unijnego sądownictwa
 - 2.2.2. Aktualny obraz unijnej doktryny precedensu
 - 2.2.2.1. Moc prawna unijnych orzeczeń sądowych
 - 2.2.2.2. Pozostałe aspekty unijnej praktyki orzeczniczej
 - 2.2.3. Wzorcowa unijna doktryna precedensu
 - 2.2.3.1. Zakres podmiotowy unijnej zasady związania precedensem
 - 2.2.3.1.1. Związanie wertykalne - orzeczenia ETS
 - 2.2.3.1.2. Związanie wertykalne – orzeczenia SPI i Sądu ds. Służby Publicznej
 - 2.2.3.1.3. Związanie horyzontalne
 - 2.2.3.2. Model precedensu, *obiter dicta*, *overruling* i *distinguishing*
 - 2.2.3.3. Uzasadnienia sądowe i opinie rzeczników generalnych
 - 2.2.3.4. Precedens a prawo unijne prawo pisane
 - 2.2.3.5. ETS a sąd precedensowy
 - 2.2.3.6. Pytania prejudycjalne
 - 2.2.3.7. Praktyki niepożądane

3. Podsumowanie